

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 29 november 2005

Mål nr

B 1050-05

KLAGANDE

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

MOTPART

ÅG

Ombud och offentlig försvarare: Advokat PB

SAKEN

Hets mot folkgrupp

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Göta hovrätts dom den 11 februari 2005 i mål B 1987-04

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

För försvaret av ÅG i Högsta domstolen tillerkänns PB ersättning av allmänna medel med sextioåttatusenfyrtyo (68.040) kr för arbete. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 13.608 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att ÅG döms för hets mot folkgrupp och att påföljden bestäms till fängelse. Han har därvid justerat gärningsbeskrivningen till följande lydelse.

”ÅG har den 20 juli 2003 i Borgholm inför åtminstone ett femtiotal personer hållit en predikan under rubriken ’Är homosexualitet en medfödd drift eller onda maktens spel med människor’. Predikan innehåller bl.a. följande uttalanden

’Genom att legalisera då partnerskap mellan män och män och mellan kvinna och kvinna, så kommer det att skapa katastrofer helt enkelt. Utan dess like. Vi ser följderna redan av det här. Vi ser det genom AIDS som sprider sig. Nu är inte alla AIDS-smittade är inte homosexuella, men det har uppstått på grund av detta en gång i tiden och sedan kan naturligtvis oskyldiga människor bli smittade av denna hemska sjukdom utan att för den skull ha någonting med det som ligger bakom i detta vad gäller homosexualitet.’

’Bibeln tar upp här och undervisar om dessa abnormiteter. Och sexuella abnormiteter är en djup cancersvulst på hela samhällskroppen. Herren vet att sexuellt förvridna människor kommer till och med att våldta djuren. Inte heller djuren går fria från människans sexuella behov och branden som är tänd i en människa. Utan till och med det kan man ägna sig åt.’

’Gosseskändare. Redan då bibeln skrevs visste Herren vad som skulle ske. Vi har upplevt det här och upplever det och vi förfasar

oss över det. Och Paulus talar i första korintierbrevet ett och tio om perversa människor. Och perversa människor är översatt från grundtexten som säger 'en som ligger med pojkar'. En som ligger med pojkar är perversa människor som då bibeln talar om. Nu vill jag understryka att alla homosexuella är inte pedofiler. Och alla homosexuella är inte perversa. Men man öppnar ändå porten till förbjudna områden och låter synden få fäste i tankelivet. Och den som är pedofil i dag börjar inte som sådan. Utan började helt enkelt med att byta sitt umgänge. Det var så det började. Och att vara trogen i ett homosexförhållande är inte på något sätt ett bättre förhållande än där man byter partner varenda dag. Det är inget bättre förhållande. Utan det är lika föraktligt i Guds ögon.'

'Frivilligt lämnar jag renheten och tar emot orenheten. Medvetet bytte de säger Paulus. Homosexualitet det är någonting sjukt. Det är alltså en frisk och ren tanke som blivit utbytt mot en besmittad tanke. Där ett friskt hjärta som blivit utbytt mot ett sjukt hjärta. Det är så man har gjort. Där en frisk kropp som har blivit ödelagd på grund av ett byte säger Paulus... Är homosexualitet något man väljer, svar ja. Man väljer det. Man är inte född till det. Man väljer det här helt enkelt. Man byter ut det. Det är absolut på det sättet för annars skulle det vara svek mot människor.'

ÅG har genom de angivna avsnitten i sin predikan, sedda i sitt sammanhang, spridit uttalanden som uttrycker missaktning för homosexuella med anspelning på deras sexuella läggning. ÅGs avsikt har varit att uttalandena skulle få en omfattande spridning på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet."

ÅG har bestritt ändring.

DOMSKÄL

Enligt 16 kap. 8 § brottsbalken döms för brottet hets mot folkgrupp den som i uttalande eller i annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning. Hets mot homosexuella som grupp kriminaliserades genom en

lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2003. I förarbetena angavs att homosexuella utgör en utsatt grupp i samhället, att homosexuella ofta är utsatta för brott på grund av sin sexuella läggning samt att national-socialistiska och andra rasideologiska grupper som ett led i sin propaganda, invävt i den rasistiska och antisemitiska agitationen i övrigt, agiterar mot homosexuella och homosexualitet (prop. 2001/02:59 s. 32 f.).

I samband med lagändringen diskuterades ansvarsbestämmelsens rekvisit ”uttrycker missaktning” (se a. prop. s. 21 f.). Detta rekvisit infördes år 1970 och har i praxis fått en vidsträckt tillämpning (se NJA 1982 s. 128 och 1996 s. 577). Alla uttalanden av nedsättande eller förnedrande natur omfattas dock inte. Uttalanden som inte kan anses överskrida gränserna för en saklig kritik av vissa grupper faller utanför det straffbara området. För straffbarhet krävs att det är fullt klart att uttalandet överskrider gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion rörande gruppen i fråga. Hänsyn till opinionsfriheten och kritikrätten får visserligen inte åberopas som skydd för uttalanden som uttrycker missaktning mot en hel folkgrupp på grund av att den t.ex. tillhör en viss nationalitet och av denna anledning skulle vara mindre värd. (Se prop. 1970:87 s. 130, jfr prop. 2001/02:59 s. 14 f. och 37 f.) Det straffbara området skall dock inte sträckas så långt att det kommer att omfatta även en saklig diskussion om eller kritik av homosexualitet. Kriminaliseringen skall inte utgöra hinder mot opinionsfriheten eller ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Vidare skall vetenskapens frihet bevaras. I det sagda ligger att också sådana påståenden som bäst bemöts eller tillrättaläggs i en fri och öppen debatt inte skall omfattas av kriminaliseringen. (Prop. 2001/02:59 s. 35 f.)

Med anledning av att Sveriges Frikyrkosamråd vid beredningen av 2003 års lagändring krävt att det tydligt definieras vad som är straffbart och att

predikosituationer eller motsvarande inte skall omfattas av det straffbelagda området, gjorde regeringen vidare följande uttalanden om det straffbara området (a. prop. s. 41 f.).

”Som tidigare har sagts syftar den valda lagtekniska lösningen till att markera att samma principiella överväganden skall göras vid bedömningen av en sådan gärning som avser exempelvis homosexuella som vid bedömningen av en gärning som avser någon av de andra grupper som skyddas av bestämmelserna om hets mot folkgrupp. I anledning av de synpunkter som Sveriges frikyrkosamråd (FSR) har framfört vill regeringen därför framhålla att vårt förslag till en kriminalisering av hets med anspelning på sexuell läggning, lika lite som den motsvarande i dag gällande kriminaliseringen av hets mot folkgrupp, är avsett att hindra en fri och saklig debatt. Meningen är alltså inte att hindra resonemang och diskussioner om homosexualitet, bisexualitet eller heterosexualitet vare sig inom kyrkor eller på andra håll i samhället. Det måste också vara möjligt för homosexuella och andra att i en fri och öppen debatt bemöta och tillrättalägga felaktiga uppfattningar och på så sätt motverka fördomar som annars riskerar att konserveras och leva kvar i det fördolda.

Den nuvarande lagstiftningen om hets mot folkgrupp innehåller också begränsningar så att inte varje yttrande som innehåller omdömen om en viss grupp eller varje uttryck för missaktning är straffbelagt. Således sägs i förarbetena bl.a. att det för straffbarhet bör krävas att det är fullt klart att uttalandet överskrider gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion rörande gruppen i fråga. Vid prövningen av om en gärning utgör straffbar hets mot exempelvis homosexuella, måste också uttalandet eller meddelandet – liksom annars när det gäller prövningen av om en gärning utgör hets mot folkgrupp – alltid bedömas i sitt sammanhang. Motiven för gärningen måste därvid beaktas.

Ett visst utrymme för straffria kritiska eller liknande uttalanden måste självfallet finnas. Avgörande blir hur meddelandet framstår vid en objektiv bedömning. Vidare måste det med hänsyn till sammanhanget stå klart att gärningsmannens uppsåt med meddelandet varit att sprida ett sådant meddelande som innefattar hot mot eller missaktning för gruppen i fråga. I detta sammanhang kan erinras om den uttryckliga s.k. instruktionen i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Den innebär att den som dömer över missbruk av tryck- respektive yttrandefriheten eller vakar över dessa friheter skall betänka att de utgör grundvalar för ett fritt

samhällsskick, uppmärksamma syftet mer än framställningssättet och hellre fria än fälla.

Det som nu föreslås kriminaliseras är hets mot kollektivt bestämda grupper med anspelning på sexuell läggning. Det rör sig alltså om sådana kränkande omdömen och hotfulla uttalanden om främst homosexuella som grupp som tar sin utgångspunkt i att gruppen har den läggning den har. Att endast citera och diskutera exempelvis religiösa urkunder faller inte inom det straffbara området enligt förslaget. Det bör däremot inte – lika litet som det i dag är tillåtet att utifrån religiösa texter hota eller uttrycka missaktning för muslimer eller kristna – vara tillåtet att använda sådant material för att hota eller uttrycka missaktning för homosexuella som grupp. Det är här viktigt att skilja uttalanden och meddelanden som anspelar på läggningen som sådan och uttrycker hot eller missaktning mot kollektivet på grund av denna läggning från sådana uttalanden eller andra meddelanden som anspelar på beteenden eller sådana uttryck som läggningen kan ta sig, men som inte kan tänkas syfta till att kränka eller hota hela den grupp av människor som har denna läggning. Det måste till exempel – på motsvarande sätt som i dag gäller i fråga om exempelvis uttalanden med anspelning på trosbekännelser – vara möjligt att diskutera olika livsstilar och livsåskådningar.”

Vid riksdagsbehandlingen av 2003 års lagändring uttalade Konstitutionsutskottet med anledning av en motion att meningen inte är att särskilda regler skall gälla för uttalanden som görs t.ex. i en predikosituation jämfört med om samma uttalande sprids i något annat sammanhang. Utskottet delade den bedömning som Justitiekanslern gjort i ett yttrande till utskottet att det inte kan komma i fråga att generellt särbehandla t.ex. vad som i motionen anges vara uttalanden som är normerande till sin karaktär eller normativa. När det gäller predikosituationer skulle det enligt utskottets mening normalt komma att ligga utanför det straffbara området att citera religiösa urkunder och endast uppmana åhörarna till att följa urkundernas inriktning (bet. 2001/02:KU23 s. 36 f.).

I det första av de avsnitt som riksåklagaren har åberopat i den justerade gärningsbeskrivningen har ÅG kopplat ihop homosexualitet med uppkomst

och spridning av AIDS. Han har i det andra avsnittet talat om sexuella abnormiteter – bland vilka enligt sammanhanget homosexualitet uppenbarligen inbegrips – som en djup cancersvulst och om våldtäkt av djur i anslutning till ett bibelord i tredje mosebok 18:22–30 som inleds med ”du skall inte ligga hos en man som man ligger hos kvinna” men som också behandlar tidelag. Med hänvisning till första korintierbrevet har han i det tredje avsnittet använt uttrycken gosseskändare, perversa människor och pedofiler när han talat om homosexuella. Slutligen har han, innan han kommer in på första korintierbrevet 6:18, sagt att homosexualitet är någonting sjukt och att det är en frisk och ren tanke som blivit utbytt mot en besmittad tanke.

Nu angivna uttalanden bör prövas utifrån det innehåll som de omedelbart förmedlar snarare än utifrån en textkritisk granskning av de exakta ordalagen. En utgångspunkt för prövningen bör nämligen vara hur en åhörare till ÅGs predikan måste uppfatta dem.

En annan utgångspunkt för bedömningen är att ÅG – när han gjort sina uttalanden – har handlat utifrån sin kristna övertygelse med syftet att påverka människors situation till det bättre och i enlighet med vad han uppfattat som sin plikt som pastor.

De nu avsedda uttalandena kan inte anses utgöra direkta uttryck för de textställen i bibeln som ÅG hänfört sig till och måste bedömas utgöra kränkande omdömen om gruppen i allmänhet, även om han inte varit helt kategorisk utan gjort vissa reservationer för att inte alla homosexuella är sådana som han kritiserar. ÅG har gjort gällande att hans uttalanden inte riktat sig mot homosexuella som grupp utan att de tar sikte på de beteenden

som bibeln, enligt hans uppfattning, entydigt betecknar som synd. Vad som framstår som den väsentliga grunden i uttalandena är emellertid den sexuella läggningen i sig, även om han egentligen avsett den utövade homosexualiteten. Det kan inte heller anses möjligt att dra en skarp gräns mellan läggningen som sådan och de uttryck för denna som utgör det centrala i denna läggning. Det får anses klart att uttalandena överskrider gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion rörande gruppen homosexuella. ÅG har uppsåtligen spritt dessa uttalanden i sin predikan inför församlingen i medvetande om att de skulle komma att uppfattas som kränkande. Enligt den innebörd av 16 kap. 8 § brottsbalken som kommit till uttryck i motiven får uttalandena därför anses ha gett uttryck för missaktning av gruppen homosexuella.

Frågan är emellertid om hänsyn till religions- och yttrandefrihetsintressena skall medföra att ordet missaktning bör ges en mera restriktiv tolkning än vad som omedelbart framgår av lagtexten och dess förarbeten.

Avsikten har varit att 2003 års lagändring skall uppfylla de förutsättningar för begränsningar av yttrandefriheten som följer av vårt konstitutionella skydd för denna liksom av Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (prop. 2001/02:59 s. 34 ff.). Högsta domstolen måste emellertid nu pröva om en tillämpning av 16 kap. 8 § brottsbalken i ÅGs fall bör underlåtas därför att en sådan tillämpning skulle strida mot grundlag (jfr NJA 2000 s. 132 och 2005 s. 33) eller mot Europakonventionen (jfr prop. 1993/94:117 s. 37 f. och bet. 1993/94:KU24 s. 17 ff.).

Religionsfriheten definieras i 2 kap. 1 § första stycket 6 regeringsformen (RF) som frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion. Denna frihet får inte begränsas (2 kap. 12 § första stycket RF). Dess definition är snäv och de moment som närmast är utflöden av andra friheter som yttrandefriheten får begränsas enligt vad som gäller för dessa friheter (Holmberg–Stjernquist, Grundlagarna s. 79). En i allmänhet straffbar handling är inte skyddad bara därför att den förekommer i ett religiöst sammanhang, utan grundlagsskyddet innebär ett förbud mot bestämmelser som uttryckligen riktar sig mot någon viss religionsutövning eller som, fastän de har fått en mera allmän avfattning, uppenbart syftar till att motverka en viss religiös riktning.

Det är uppenbart att grundlagsbestämmelsen om religionsfrihet inte kan medföra att ÅG går fri från ansvar. Det kan dock framhållas att – såsom framgår av det följande – religionsfriheten i mera vidsträckt betydelse har tillmätts stor vikt i grundlagsskyddet för de medborgerliga fri- och rättigheterna.

När det gäller yttrandefriheten enligt 2 kap. 1 § första stycket 1 RF så får den i viss utsträckning begränsas genom lag (2 kap. 12 och 13 §§ RF). Mera allmänna ramar för en sådan begränsning är att den får göras endast för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle, aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar samt inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (12 § andra stycket). Vidare anges i 13 § första stycket ett antal särskilda intressen med hänsyn till vilka yttrandefriheten får begränsas, en uppräknings

som kompletteras med att denna frihet i övrigt får begränsas om särskilt viktiga skäl föranleder det. I paragrafens andra stycke anges att det vid bedömandet av vilka begränsningar som får ske med stöd av första stycket särskilt skall beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter.

Det är inte uppenbart att grundlagsskyddet för yttrandefriheten lägger hinder i vägen för att döma ÅG enligt åtalet (jfr 11 kap. 14 § RF). Inte heller i övrigt hindrar grundlagen att han döms enligt ansvarsbestämmelsen om hets mot folkgrupp.

Den bedömning som då skall göras är i vad mån Europakonventionen påverkar frågan om ansvar för ÅG. Religionsfriheten regleras där i artikel 9 och yttrandefriheten i artikel 10. Det kan redan här påpekas att den förstnämnda friheten är mera vidsträckt än enligt RF men i viss utsträckning begränsningsbar genom vanlig lag, medan yttrandefriheten är densamma i båda regleringarna, dock med snävare begränsningsramar i konventionen.

Religionsfriheten enligt artikel 9 innefattar frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer. Yttrandefriheten enligt artikel 10 innefattar frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning. Båda friheterna får underkastas sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till den allmänna säkerheten, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers rättigheter. I övrigt kan noteras att religionsfriheten också får inskränkas till skydd för allmän

ordning och yttrandefriheten till förebyggande av oordning eller brott och till skydd för annans goda namn och rykte.

Brottsbalksbestämmelsen om hets mot folkgrupp ryms i och för sig inom de ramar som Europakonventionen ger på angivet sätt (jfr 2 kap. 23 § RF).

Frågan är emellertid om en tillämpning av denna bestämmelse i ÅGs fall skulle innebära ett brott mot Sveriges konventionsåtaganden. Vid den bedömningen måste Europadomstolens praxis beaktas (se bet. 993/94:KU24 s. 19).

I första hand är då av intresse Europadomstolens tillämpning av artikel 9 som kan sägas utgöra ett specialfall av yttrandefrihetsskyddet när det gäller att ge uttryck för tankar och idéer grundade i en religion i ett sådant sammanhang som en predikosituation (jfr Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, 2 uppl. s. 306 och Europadomstolens dom den 25 maj 1993 i målet Kokkinakis mot Grekland, p. 31, Publications Serie A nr 260-A). Det avgörande synes vara huruvida inskränkningen av ÅGs frihet att predika är nödvändig i ett demokratiskt samhälle, vilket innebär att en värdering måste göras av om inskränkningen är proportionerlig i förhållande till det skyddade intresset. Vid bedömningen av en sådan fråga anses konventionsstaten åtnjuta en viss frihet ("*margin of appreciation*"). (Jfr Danelius a. a. s. 302 och t.ex. Europadomstolens dom den 4 december 2003 i målet Gündüz mot Turkiet, p. 37, Reports of judgments and decisions 2003-XI s. 229.)

Med hänsyn till den centrala betydelse som en religiös övertygelse har för den enskilde måste det antas att vid tillämpning av Europakonventionen en viss återhållsamhet skall iaktas när det gäller att godta inskränkningar som

legitima enligt artikel 9. Motsvarande gäller om ÅGs yttranden skulle vara att bedöma enligt artikel 10. Europadomstolens praxis vid tillämpning av artikel 10 kan ge ledning även om bedömningen sker på grundval av artikel 9.

En utgångspunkt vid bedömningen är vad Europadomstolen uttalade i sin dom den 7 december 1976 i målet *Handyside mot Förenade Konungariket* (Publications Serie A nr 24): "Yttrandefriheten utgör en av de väsentliga grundvalarna för ett (demokratiskt) samhälle, en av de grundläggande förutsättningarna för dess framsteg och för varje människas utveckling. --- den omfattar inte endast 'information' och 'idéer' som mottas positivt eller kan anses ofarliga utan också dem som kränker, chockerar eller stör staten eller någon del av befolkningen. Detta är de krav som ställs av den pluralism, den tolerans och den vidsynthet utan vilken inget 'demokratiskt samhälle' kan existera." (Efter Danelius, a.a. s. 306.)

Europadomstolen har i olika mål framhållit betydelsen av yttrandefrihet i politiska sammanhang (jfr t.ex. domstolens domar den 27 februari 2001 i målet *Jerusalem mot Österrike*, p. 32, Reports of judgments and decisions 2001-IX s. 69, och den 10 juli 2003 i målet *Murphy mot Irland*, p. 67, Reports of judgments and decisions 2003-IX s. 1). Ett liknande synsätt kan antas gälla i religiösa sammanhang (jfr domen i *Kokkinakis*-målet, p. 31). Samtidigt har domstolen också understrukt att den som utnyttjar sina rättigheter och friheter enligt artikel 10, som anges i dennas andra stycke, har ansvar och skyldigheter. Bland dessa bör i religiösa sammanhang ingå en plikt att så långt möjligt undvika uttalanden som är omotiverat kränkande för andra och sålunda utgör angrepp på deras rättigheter och därför inte bidrar till någon form av allmän debatt som kan medföra framsteg i umgänget

mellan människor. Vidare har staten i allmänhet ett visst utrymme (*margin of appreciation*) vid reglering av yttrandefriheten beträffande sådant som kan kränka djupt personliga uppfattningar i moralfrågor eller religionsfrågor. (Se t.ex. domstolens dom den 4 december 2003 i målet Gündüz mot Turkiet, p. 37.)

Det bör också nämnas att artikel 10 inte bara skyddar innehållet i åsikter och uppgifter utan även det sätt på vilket dessa sprids (se t.ex. Europadomstolens dom den 23 september 1994 i målet Jersild mot Danmark, p. 31, Publications serie A nr 298). Motsvarande gäller enligt artikel 9 (Europadomstolens dom den 26 september 1996 i målet Manoussakis m.fl. mot Grekland, p. 47, Reports of judgments and decisions 1996–IV s. 1346).

När Europadomstolen bedömer om en påstådd inskränkning är nödvändig i ett demokratiskt samhälle prövar domstolen om den svarar mot ett angeläget samhällsligt behov, om den är proportionell med det legitima ändamål som skall tillgodoses och om de skäl som de nationella myndigheterna anger för att berättiga den är relevanta och tillräckliga (domstolens dom den 26 april 1979 i målet Sunday Times mot Storbritannien, p. 62, Publications Serie A nr 30). När det gäller uttryckssätt som sprider, förespråkar, uppmuntrar eller rättfärdigar hat grundat på intolerans (inklusive religiös sådan) – ”*hate speech*” – anser Europadomstolen att det kan vara nödvändigt att bestraffa eller till och med hindra uttalanden av det slaget. En samlad bedömning skall göras av omständigheterna, bl.a. innehållet i det som sagts och det sammanhang i vilket uttalandena gjorts, för att avgöra om inskränkningen är proportionerlig i förhållande till ändamålet och om skälen för den är relevanta och tillräckliga. Även bestraffningens art och stränghet skall beaktas i sammanhanget. (Se domen i Gündüz-målet, p. 40 ; jfr också domstolens

dom den 9 juni 2004 i målet Abdullah Aydin mot Turkiet, p. 35; application 42435/98, ej publ.)

I Europadomstolens dom den 23 september 2004 i målet Feridun Yasar m.fl. mot Turkiet (application 42713/98, ej publ.) bedömde domstolen beträffande flertalet klagande att de hade uttalat sig (vid två partikongresser) i egenskap av politiker i sin roll som aktörer i det turkiska politiska livet och inte hade uppmanat till våldsanvändning, beväpnat motstånd eller uppror samt att det inte var fråga om *hate speech*, något som i domstolens ögon var det avgörande förhållandet att ta hänsyn till. En annan klagande hade genom sina uttalanden lämnat tvivel om sin inställning till våld för att uppnå självständighet (för kurder), vilket gjorde att domstolen ansåg att bestraffningen i hans fall kunde anses svara mot ett angeläget samhällsligt behov men att bestraffningens art och stränghet var oproportionella. Klagandena hade därför utsatts för en kränkning av artikel 10. (Domen p. 27–29.)

Vid en samlad bedömning av omständigheterna – mot bakgrund av Europadomstolens praxis – i ÅGs fall är det till en början klart att det inte är fråga om sådana hatfulla uttalanden som brukar kallas *hate speech*. Detta gäller även det av hans yttranden som får betraktas som mest långtgående där sexuella abnormiteter beskrivs som en cancersvulst eftersom uttalandet, sett i belysning av vad han sagt i samband med detta i sin predikan, inte är sådant att det kan anses uppmuntra till eller rättfärdiga hat mot homosexuella. Det sätt han uttryckt sig på kan kanske inte sägas vara så mycket mera nedsättande än ordalagen i aktuella bibelställen men får anses långtgående även i beaktande av den förkunnelse han velat framföra inför åhörarna. Han har gjort sina uttalanden i en predikan inför sin församling över ett tema som finns i bibeln. Frågan huruvida den trosuppfattning på

vilken han byggt sina uttalanden är legitim eller inte skall inte vägas in i bedömningen (Europadomstolens dom den 26 september 1996 i målet Manoussakis m.fl mot Grekland, p. 47).

Under sådana omständigheter är det sannolikt att Europadomstolen, vid en prövning av den inskränkning i ÅGs rättighet att förkunna sin i bibeln grundade uppfattning som en fällande dom skulle utgöra, skulle finna att inskränkningen inte är proportionerlig och därmed skulle utgöra en kränkning av Europakonventionen.

Uttrycket missaktning i bestämmelsen om hets mot folkgrupp kan inte anses ha en så entydig innebörd att en verklig lagkonflikt här uppkommer mellan Europakonventionen och brottsbalken (jfr bet. 1993/94:KU24 s. 18 ff.). Av det förut anförda följer visserligen att det enligt förarbetena är avsett att yttranden av sådant slag som dem som riksåklagaren har åberopat i den justerade gärningsbeskrivningen skall anses ge uttryck för missaktning i bestämmelsens mening. Ett av skälen för att inkorporera Europakonventionen i svensk rätt har emellertid varit att skapa ett uttryckligt underlag att direkt tillämpa konventionen vid svensk domstol (se prop. 1993/94:117 s. 33). Högsta domstolen har också i flera avgöranden slagit fast att sådana uttalanden om en lagregels innebörd som har gjorts i lagförarbeten eller rättspraxis måste kunna frångås när detta krävs enligt den konventions-tolkning som kommer till uttryck i Europadomstolens avgöranden (se senast NJA 2005 s. 462; jfr tidigare bl.a. rättsfallen NJA 1988 s. 572, 1991 s. 188, 1992 s. 532 och 2003 s. 414). Det anförda leder till att ansvarsbestämmelsen om hets mot folkgrupp i detta fall bör tolkas mera restriktivt än vad dess förarbeten ger vid handen för att en konventionsenlig tillämpning skall

uppnås. Som nyss anförts får det antas att en sådan konventionsenlig tillämpning inte ger utrymme för en fällande dom mot ÅG under de i målet aktuella omständigheterna.

Med hänsyn till det anförda skall åtalet mot ÅG ogillas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Regner (referent),
Blomstrand, Calissendorff och Skarhed
Föredragande revisionssekreterare: Ihrfelt